

INTERNETES SZŰRŐSZOFTVEREK GYERMEKEK SZÁMÁRA

- A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH) [Internet Hotline](#) néven jogsegélyszolgálatot üzemeltet, amely segítséget nyújt a jogsértő tartalmak kezelésében.
- Az NMHH [Para](#) webes felülete gyakorlati tanácsokat kínál veszélyhelyzetek esetére.
- Az NMHH által létrehozott oldal, a [gyerekaneten.hu](#) internetes gyermekszótárral, kvízekkel és praktikus tanácsokkal hozza közelebb az online világot a különböző generációk számára.
- Az [Online gyermekvédelem](#) című kiadvány ajánlásokat fogalmaz meg a szülőknek és a pedagógusoknak a biztonságos internethasználathoz.
- A [Hintalovon](#) Gyermekjogi Alapítvány [Yelon](#) webes felületén nyújt információt a témában az [online](#) címke alatt.
- A [Kék Vonal](#) Gyermekkrízis Alapítvány [Lelkiségegy](#) vonalat biztosít a zaklatásnak kitett gyerekeknek, és internetbiztonság programot működtet.
- A [Búvósvölgy](#) médiaértés-oktató központ foglalkozásai Budapesten, Debrecenben, Sopronban és online biztosítanak támogatást a médiában és az online térben történő eligazodáshoz.

A háttéranyag összegzi a gyermekek internethasználatának specifikumait, bemutatja az esetlegesen felmerülő veszélyeket, valamint ismerteti az internetes szűrőszoftverekre vonatkozó jogi szabályozást.

Az 1980 és 1994 között született Z és az 2010 után született Alfa-generáció számára az internet a kapcsolattartás legfőbb eszköze. Az internet kínálja új lehetőségek új típusú devianciákat teremtenek, amely ellen az internet kizárásával nem lehet védekezni ([Pongrácz 2019](#)). A biztonságos internethasználat a médiatudatosság növelésével érhető el, ugyanakkor bizonyos tartalmak letiltása az internetes szűrők használatával lehetséges.

A GYERMEKEK INTERNETHASZNÁLATA

Az utóbbi évtizedben megtöbbszörözött a gyermekek számára elérhető tartalom az interneten, mindezzel párhuzamosan a gyermekek egyre korábbi életszakaszban kapcsolódnak be az online térbe.

A Huawei Technologies Hungary 2020-ban készített [felméréséből](#) kiderül, hogy a 3 év alatti gyermekek fele, a 4–6 évesek 90%-a használ internetet, a 10 év felettek körében pedig általánosan elterjedt a használata. A 4–10 évesek átlagosan 2–3 órát töltenek okoseszközökkel.

Az [EU Kids Online 2020](#) kutatás során a szakemberek az internethasználat módját vizsgálták. Az adatokat 19 országban gyűjtötték 9–16 év közötti gyerekek körében, a kutatásba több mint 25 ezer gyermeket vontak be. A felmérésben Magyarország nem vett részt, a szomszédos országok közül Horvátország, Románia, Szerbia, Szlovákia kapcsolódott be a projektbe.

A kutatás az asztali eszközök visszaszorulásának tendenciáját dokumentálta: amíg a **gyerekek elsődleges eszköze az okostelefon Európában**, addig asztali számítógépet vagy laptopot a gyermekek fele használ internetezésre. A napi szintű aktivitások közé tartozik a videónézés, a zenehallgatás, a családdal és a barátokkal történő kommunikáció, valamint az online játékokkal töltött idő, utóbbi különösen a fiúk körében népszerű. Átlagosan a gyermekek fele látogatja a közösségi média oldalakat heti gyakorisággal a korhatáros regisztráció ellenére.

A gyerekek ügyesen sajátítják el a bonyolult programokat a kapcsolattartáshoz és az információszerzéshez, ezek használata azonban kockázatot is jelenthet, amelyre a legfiatalabb korosztály fogékonyabb, mint más generáció ([Online gyermekvédelem](#)).

AZ INTERNET VESZÉLYHELYZETEI

Az online tér általánosságban kreatív szociális és oktatási élményeket biztosít, ugyanakkor veszélyeket is magában hordoz. A lehetséges veszélyhelyzeteket a Nemzetközi Távközlési Egyesület által készített az [Online Gyermekvédelem - Útmutató szülőknek és pedagógusoknak 2020](#) kiadvány és a [Magyarország Digitális Gyermekvédelmi Stratégiája](#) ismerteti az alábbiak szerint.

Az **online manipuláció** az algoritmusok által létrehozott, célzottan a megfélemlítésre tervezett tartalom, amely befolyásolja a gyermekek értékeit.

A **grooming**, vagy más néven **online kizsákmányolás** a gyermekek tudatos megkeresése szexuális aktus létesítése céljából. Az elkövető felnőtt az online teret és technológiát célzottan kiskorúak felkutatására használja. A szexuális zaklatás, vagy a gyermekpornográf képek készítése személyesen és online is történhet.

Az offline zaklatáshoz képest az **online zaklatás és bántalmazás** szélesebb nyilvánosság előtt zajlik. A zaklatás és bántalmazás során sérül a feledéshez való jog, mivel a tartalmat nehéz eltávolítani az internetről.

A szexuális tartalmú képek vagy üzenetek megosztása a **szexting**. Az üzeneteket gyakran egy pár osztja meg egymással, néha egy közösséggel.

A **cyberbullying**, vagy más néven **online megfélemlítés** a fizikai megfélemlítésnél is hatásosabb lehet. Gyakori formája, hogy kínos helyzetben videót készítenek az áldozatról, illetve személyes adatokat tesznek közzé társkezeső oldalon.

Az online térben megjelenő, jellemzően trágár vagy dühös hangnemű és támadó jellegű hozzászólás a **flaming**, azaz **égetés**. A hozzászólás általában nem áll kapcsolatban az eredeti témával.

A hosszabb ideig fennálló sérelemkeltés a **harassment**, vagy **zaklatás**. Célja a lejáratás, a kiközösítés, és az áldozat negatív színben történő megjelenítése.

További veszélyforrás a **denigration, befekeztítés**, amikor a bántalmazó kegyetlen, romboló hatású pletykát terjeszt. Az online csoportból való **kiközösítés** az **exclusion**. Az érintett hozzájárulása nélkül terjesztett titok vagy pletyka az **outing, kibeszélés**.

A személyes adatok illegális megszerzése és megosztása a **trickery**, vagyis **trükközés**. A **cyberstalking**, azaz **online megfigyelés** során az áldozat online szokásait követik nyomon és zaklató, támadó hangnemű tartalmat küldenek. Utóbbi visszaélés célja a megfélemlítés.

A **cyberthreats, az online fenyegetés** bántalmazó eszköze a nyugtalanító kijelentések posztolása, amely az áldozatot gyilkosságra, öngyilkosságra, önbántalmazásra, vagy más személy bántalmazására buzdítja.

Az online tér veszélyeihez sorolható ezen felül a **függőség** és a **közösségi média negatív hatása**. Különösen az online játékok és az internetezés alakíthat ki addikciót. A közösségi média elsősorban a hamis és manipulált fotókon keresztül hat a gyermekekre, mivel a fényképek számos esetben irreálisan reflektálnak a valóságra. A kialakuló megfelelési vágy és a visszajelzések figyelése ugyancsak káros.

Adatvédelmi visszaélések közé tartozik az online adathalászat (phishing), a személyiséglopás, és a kecsgetető nyereményjátékokra történő regisztráció.

Az online szolgáltatások igénybevételénél a **kontroll nélküli kifizetések** ugyancsak veszélyt jelentenek.

VESZÉLYEK A GYAKORLATBAN

Néhány veszélyhelyzet gyakoriságát a fentebb hivatkozott EU Kids Online 2020 kutatása mérte fel. A legtöbb országban a gyermekeknek **kevesebb, mint 10%-a találkozott online megfélemlítéssel** havi bontásban vizsgálva. A kutatás nem regisztrált különbséget a nemek között.

A szexuális üzenetváltásról (**szexting**) eltérő arányokban számoltak be a 12–16 év közötti kamaszok: a legalacsonyabb 8%-os arányt Olaszországban, a legmagasabb értéket a

Flamand régióban mérték, az utóbbi mutató 39%.

Szexuális tartalommal nagyobb eséllyel találkoznak az interneten a 9–16 éves gyermekek, mint a hagyományos médiában. A fiúk és az idősebbek nagyobb arányban kitéttek ennek a veszélyforrásnak.

A kutatásban regisztrált adatok alapján legkevésbé minden negyedik gyermek kommunikált már olyan ismeretlen személlyel, akivel nem találkozott személyesen. Idősebb gyermekek és fiúk valószínűbben alakítanak ki kapcsolatot **online ismeretségből**. A személyes találkozást a gyermekek túlnyomó része pozitívan élte meg, így az online ismerkedés nemcsak veszélyforrás, hanem az egyik módja is lehet az új kapcsolatok kialakításának.

Az **elsődleges segítségnyújtást a szülők jelentik**, abban az esetben, amikor a gyermek valami aggasztja vagy elkieseríti az online térben. A kortársakhoz fordulás kevésbé, a pedagógusokhoz fordulás a legkevésbé jellemző ezekben az esetekben. A fiatalabb gyermekek és a lányok az átlagnál szívesebben beszélnek szüleikkel az online tevékenységükről.

A felmérés alapján a tartalmakat blokkoló, az internetet megszűrő, az online aktivitást monitorozó, vagy a térképes nyomon követést biztosító eszközök és szoftverek használata csekély.

Internetbiztonság témakörben az NMHH az nmhh.hu/para oldalon kínál gyakorlati tanácsokat a szülőknek és a gyermekeknek, valamint a szervezet jogsegélyszolgálatot biztosít az [Internet Hotline](#) webes felületen. A további támogató szolgáltatások elérhetőségei a háttéranyag első oldalán található baloldali boxban érhetőek el.

SZŪRŐSZOFTVEREK

A gyermekek internetes védelmét a [2003. évi C. törvény](#) az elektronikus hírközlésről (továbbiakban Eht.) szabályozza. Az Eht. felhatalmazza a **Gyermekvédelmi Internet-kerekasztalt** (továbbiakban: [Kerekasztal](#)), hogy az internethozzáférés-szolgáltatatóknak ajánlásokat fogalmazzon meg, valamint támogassa a szűrőszoftver-politika összehangolását.

A Kerekasztalt megalakulásának jogalapját a [2001. évi CVIII. törvény](#) az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről (továbbiakban Ektv.) jogszabály adja. A Kerekasztal a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság javaslattevő, véleményező, illetve tanácsadó testülete.

Az [ajánlás](#) kiemeli a **médiatudatosság** szerepét a gyermekek védelmében. Ugyanakkor bizonyos tartalmak korlátozása kívánatos a gyermekek estében, ennek a technikai megvalósulása szűrőszoftverek segítségével lehetséges. A Kerekasztal ajánlja, hogy az internetszolgáltatók hatékonyan kommunikálják és népszerűsítsék a szűrőket, illetve a kiskorúak védelmében hozott lépéseket a felhasználók felé.

A kiskorúakat károsító, **médiatartalomnak nem minősülő információk** megjelenítése kizárólag **előzetes figyelmeztető jelzés mellett és a forráskódban feltüntetett azonosítóval lehetséges**. Károsító tartalomnak minősül minden olyan információ, amely veszélyezteti a gyermekek szellemi, lelki, erkölcsi vagy fizikai fejlődését, különös tekintettel az erőszakra és a szexualitás természetes ábrázolására. **A beépített azonosítók a szűrőszoftverek számára felismerhető kódok.**

A jogszabály kiskorúakra vonatkozó paragrafusai értelmében 2014. július 1-jétől **valamennyi internetszolgáltató köteles** a gyermekek védelmét garantáló, magyar nyelven elérhető, egyszerűen telepíthető és használható, **ingyenes szűrőszoftvert biztosítani**.

Ajánlás, hogy a szolgáltatók a szűrőszoftverek telepítését és más technikai információkat útmutatókkal támogassák, valamint gondoskodjanak arról, hogy a **gyermekek ne tudják hatástalanítani a szoftvereket**. Ugyancsak ajánlás, hogy a technikai környezet változásával párhuzamosan gondoskodjanak a fejlesztésről.

A Kerekasztal által megfogalmazott elvek támogatják az **egyéni beállítások** felkínálását, illetve az előre beállított profilok alkalmazását (pl. 6 éves kor alatti felhasználó, 6–9 éves korú felhasználó, stb.). A napi használati idő korlátozása hasonlóképpen kívánatos.

A **szolgáltatók** – amennyiben megfelelnek az ajánlásoknak – **támogatásban részesülhetnek** a szoftverek fejlesztéséhez.

Célszerű a szoftvereket úgy kialakítani, hogy a honlapok **tartalmi** szűrését (pl. híroldal, bulvár, erőszak, stb.), illetve a gyermekek által megtekinthető (whitelist) és tiltott (blacklist) tartalmat **szelektálni** tudja.

Fejlesztésnél ajánlott automatikus értesítést beépíteni a szülő számára abban az esetben, ha a gyermek megsérti a beállításokat.

A Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság [összeállítás](#) készített a szűrőszoftverekről. Az összeállítás bemutatja, hogy milyen **szoftverek érhetőek el magyar és angol nyelven**, illetve milyen szintű felügyeletet biztosítanak.

A gyakorlatban a szűrőszoftverek beállítási lehetőségei alkalmazásonként eltérnek, általában a szülői felügyelettel együttesen fejlesztik. Ezek telepítésekor szükséges megadni a **gyermek születési évét**. A beállított születési év megakadályozza a regisztrációt adott kor alatt bizonyos felületeken, pl.: a YouTube egyes funkciói nem elérhetőek bizonyos korhatár alatt, helyette a YouTube Kids felületét kínálja fel a platform ([Google Support](#)).

A regisztrációt követően a szülő láthatja a képernyőn **eltöltött idő mennyiségét programokra és applikációkra lebontva**, vagyis leolvasható, hogy egy adott alkalmazást a gyermek hány percig használt, illetve milyen oldalakat keresett fel. Jellemzően elérhető a **gyermek aktuális tartózkodási helye**.

A szülői felügyelet általában lehetőséget kínál a személyre szabott beállításokra:

- az **eszközhasználat időbeli korlátozása**, ideértve a használat kezdetének és végének megadását, illetve a felhasználható idő mennyiségét;
- a védelem **szintjének szabályozása** a hozzáférhető tartalom súlyozásával, pl.: magas, közepes, illetve alacsony védelmi szint;
- adott **oldalak letiltása** vagy a hozzáférhetőségének időbeli korlátozása.

Deliága Éva gyermekpszichológus mind az iskolás kor előtt, mind az iskolás kor után ajánlja a szűrőprogramok, illetve más védelmi eszközök használatát ([Deliága, 2021](#)).

Források:

- [2001. évi CVIII. törvény](#) az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről
- [2003. évi C. törvény](#) az elektronikus hírközlésről
- Deliága Éva: [Digitális szülőség: szabályok a gyerekek kutyüzéséhez](#). gyermekneten.hu, 2021
- David Smahel, Hana Machackova, Giovanna Mascheron, Lenka Dedkova, Elisabeth Staksrud, Kjartan Ólafsson, Sonia Livingstone, Uwe Hasebrink: [EU Kids Online 2020](#).
- [A Gyermekvédelmi Internet-kerekasztal feladata és tagjai](#)
- [A Gyermekvédelmi Internet-kerekasztal ajánlása](#) a kiskorúakra káros internetes tartalmak és szolgáltatások esetén alkalmazandó figyelemfelhívó jelzésekre és szűrőszoftverekre vonatkozóan
- Habók Lilla: Elvan a gyerek, ha mobilozik. [hsw.hu](#), 2020
- [Magyarország digitális gyermekvédelmi stratégiája](#). Digitális Jólét program.
- NMHH: [Szűrőszoftver, szülői felügyelet katalógus](#)
- [Online Gyermekvédelem](#) - Útmutató szülőknek és pedagógusoknak 2020.
- dr. Pongrácz Ildikó: [Gyermek a digitális világ útvesztőiben – veszélyek és lehetőségek](#). Miskolci Jogtudó, 2019/2.

Készítette: Simsa Tünde
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-6486